

PRECIZĂRI CORECTIVE ȘI COMPLETĂRI NECESARE LA ISTORIA MARII UNIRI DIN 1918

ALEXANDRU PORȚEANU

Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București

Continuarea și aprofundarea cercetărilor științifice dedicate istoriei Marii Uniri a românilor din 1918 necesită analiza unor izvoare prin respectarea strictă a documentelor primare, originale, a structurilor și proporțiilor categoriilor componente.

O primă temă de acest fel se referă la stabilirea numărului membrilor de drept și al celor aleși în Adunarea Națională de la Alba Iulia, provenind din zonele și categoriile respective, a numărului celor prezenți, a numărului celor care au putut intra efectiv în sala Cazinei Militare din cetatea de la Alba Iulia, consacrată în istorie sub denumirea de Sala Unirii.

Acest demers are ca punct de pornire precizările din Convocarea Adunării Naționale române la Alba Iulia, lansată în data de 7/20 noiembrie 1918 la Arad, semnată de dr. Ștefan Cicio Pop și dr. Gheorghe Crișan în numele conducerii mișcării de eliberare națională a românilor. Precizările din cuprinsul Convocării trebuiau realizate într-un termen extrem de scurt, de numai 10 zile. Convocarea a fost transmisă imediat telegrafic de către Consiliul Național Român Central de la Arad tuturor Consiliilor Naționale Române comitatense (județene) și a fost publicată în organul oficial de presă al C.N.R.C., ziarul *Românul* din Arad în nr. 11 din ziua următoare (8/21 nov.), care a parvenit pe cale poștală într-o durată corespunzătoare distanței transportului. Faptul că într-un termen efectiv de maximum 10 zile (exprimat într-un număr corespunzător mai mic de ore) a fost posibilă mobilizarea exemplară a tuturor celor peste 3,5 milioane de români rămâne un caz istoric extraordinar, ca argument puternic al dreptății cauzei românești. „Istoria ne cheamă la fapte [...] națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărâtor asupra sorții sale [...] În scopul acesta convocăm Adunarea Națională [...]”.

Este de remarcat că încă din momentul convocării și apoi în tot cursul desfășurării ei, considerată ca o legitimă reprezentanță națională, istorica întrunire a fost și a rămas definită prin denumirea originară, oficială, de drept constituțional, ca ADUNAREA NAȚIONALĂ, iar nicidecum ca „Marea Adunare Națională” – formulă publicistică, propagandistică sau ocazională, intrată ulterior în desuetudine. Convocarea făcea precizările prin care la Adunare vor lua parte:

(1) Episcopii români din Ungaria și Transilvania. (2) Toți protopopii în funcțiune ai celor două confesiuni românești. (3) Câte un exmis (reprezentant, delegat – *n.n.*) al fiecărui Consistor și Capitul. (4) Câte 2 exmiși ai societăților

culturale (Asociațiunea, Fondul de teatru, Asociațiunea arădană etc.). (5) Câte 2 exmise din partea fiecărei reuniuni femeiești. (6) De la fiecare școală medie (gimnaziu, școală reală), apoi de la fiecare institut teologic, pedagogic și școală civilă câte 1 reprezentant al colegiului profesoral. (7) Câte 2 delegați de la fiecare reuniune învățătorească. (8) Garda națională va fi reprezentată prin câte 1 ofițer și 1 soldat de fiecare secțiune comitatensă. (9) Câte 2 delegați de la fiecare reuniune de meseriași. (10) Delegații Partidului Social Democrat Român ca reprezentanți ai muncitorimii organizate. (11) Tinerimea universitară prin câte 2 exmiși ai săi și în fine (12) Fiecare cerc electoral în care locuiesc români va trimite câte 5 reprezentanți (delegați).

Ideea călăuzitoare era fără îndoială realizarea caracterului cuprinzător, deplin reprezentativ al Adunării Naționale.

În fruntea structurării Adunării Naționale se aflau factorii de conducere ai vieții religioase a românilor din cele 2 biserici istorice ale lor. Un număr important de preoți au fost aleși în categoria rezervată cercurilor electorale. În ansamblu, clerul constituia categoria cea mai numeroasă a Adunării Naționale. Reprezentanții de drept erau o categorie superioară, corespunzătoare din punct de vedere politic unui fel de Senat. Ultimul grup, cel al delegaților trimiși de cercurile electorale, ar corespunde unei prime Camere parlamentare. De observat este și faptul că delegații P.S.D. Român nu erau desemnați ca factori politici, ci ca reprezentanți ai muncitorimii organizate, deoarece în organizarea sindicală nu erau reprezentați și muncitorii români. Acest fapt nu permite exagerările istoriografiei comuniste referitoare la „rolul de frunte al partidului clasei muncitoare” în Adunarea Națională și nici trecerea pe ultimele locuri a unor „organizații religioase” în aceleași deformări comuniste.

Enumerarea categoriilor și grupurilor viitoarei Adunări Naționale nu permitea estimarea anticipată a numărului membrilor acesteia.

Documentele oficiale ale componenței Adunării Naționale de la Alba Iulia sunt reprezentate – în ordinea lor cronologică – de „Lista delegaților trimiși și a membrilor de drept” publicată de *Gazeta Oficială*, organul Consiliului Dirigent, începând cu primul număr, din 1/14 dec. 1918, până la numărul 15 din 23 februarie/8 martie 1919. Aceasta este sursa originară a temei, care prezintă categoriile și grupurile de membri cu precizarea denumirii și numărului lor, ce nu au putut fi stabilite complet în Convocarea Adunării Naționale, inclusiv membrii „suplenți”, toți fiind incluși cu numele personal, cu ocupația și proveniența lor (de drept sau aleși), cu precizarea localităților respective; toți termenii denumirilor onomastice, instituționale sau geografice sunt cei utilizați în epocă; unii dintre aceștia au fost modificați, de fapt alterați în „prelucrări” ulterioare de „actualizare” a lor.

În 1929 a fost publicată culegerea de Acte și documente ale Adunării Naționale, fără lista membrilor ei. Referiri la componența și structura Adunării sunt făcute în cel mai important act – Procesul Verbal al Adunării.

La aniversarea primului sfert de secol de la Unire, în durerosul an 1943, Despărțământul București al Asociațiunii ASTRA a publicat broșura *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, cuprinzând „Actele Unirii (comunicate de dl. Z. Pâclișanu)”, inclusiv lista cu „Parlamentarii Adunării Naționale cari au votat Unirea”. Rămâne însă regretabil faptul că această publicație este marcată de unele omisiuni și deficiențe.

Vicisitudinile impuse istoriografiei Marii Uniri în perioada dictaturii comuniste au ajuns inițial până la interzicerea expresă, apoi la denaturarea ei. Astfel s-a recurs la metoda diferitelor „prelucrări” ale datelor istorice, dar nu în scopul unor clarificări, ci în acela al unor „ajustări”, de fapt deformări prezenteiste, deficitare, cu substrat ideologico-politic.

După ce publicarea Documentelor Unirii de către Institutul de istorie „Nicolae Iorga” al Academiei a fost împiedecată începând din 1968, abia în toamna ultimului an al regimului comunist, începând din septembrie 1989, sub egida reală a Institutului de Studii Istorice și Social-politice de pe lângă C. C. al P.C.R. au fost publicate ultimele volume din seria *1918 la români*; ultimele două nu mai aveau această egidă deoarece, deși foaia de titlu declara anul 1989, au apărut de fapt în 1990 (bun de tipar la 15 dec. 1989), de astă dată fără menționarea obligatorie a numelui dictatorului în Prefață și în context. Aceste volume includeau conținutul dosarelor de „Credenționale” din colecțiile Muzeului Național al Unirii de la Alba Iulia, rămase până atunci inaccesibile publicării. Este însă necesară o circumspecție deosebită privitoare la respectarea datelor cuprinse în Credenționale. Este destul de probabil că în eventualitatea contrafactuală a absenței evenimentelor din decembrie 1989, publicarea acestor documente ar fi rămas pe mai departe problematică.

Din coroborarea datelor provenite din surse și direcții atât de diferite, cu privire la membrii aleși în Adunarea Națională, rezultă că numărul lor total era de 935 persoane, provenite din 131 cercuri electorale locuite de români, situate în cele 26 comitate; dintre aceștia, 642 erau aleși ca membri efectivi, iar 293 erau aleși ca „suplenți”. Repartizarea lor pe cercuri electorale indica faptul că norma de 5 delegați într-un cerc electoral a fost respectată, cu puține excepții (1 în minus, 1 în plus). Categoria de supleanți nu era prevăzută în Convocare, fiind o expresie a dorinței de reprezentare cât mai largă. Numai în 5 din cele 26 comitate și într-o proporție similară a cercurilor electorale nu au fost aleși și supleanți. Numărul cel mai mare de aleși revenea comitatelor Timiș (94), Hunedoara (87) și Bihor (66), iar la limita inferioară se situau comitatele Trei Scaune (16), Ciuc (15) și Bistrița Năsăud (12), precum și părțile locuite de români din comitatele Cenad (12), Bichiș (10) și Ugocea (5). Se mai poate

remarca și faptul că numărul cel mai mare de supleanți revenea comitatelor Hunedoara (53 - excesiv) și Timiș (39); toate aceste cifre se raportează și la numărul cercurilor electorale respective.

La structura membrilor de drept ai Adunării Naționale, clerul avea rezervate 148 locuri (9 episcopi și vicari din cele 2 Mitropolii vacante, 128 protopopi, 11 din Consistorii și din Capitluri), la care se adăugau preoții aleși în cercurile electorale. Urmău, în ordine, reuniunile de femei cu 80 locuri, gărzile naționale române 64, reuniunile învățătoresți 60, reuniunile de meseriași 50, reuniunile de cântări și muzică 40, colegiile școlare și reuniunile de lectură cu câte 27 membri etc. Totalul lor se situează la nivelul cifrei de 623 de persoane.

În acest fel putem spune că totalul general al membrilor de drept și al celor aleși este de **1558** membri ai Adunării Naționale de la Alba Iulia. Nu este exclusă o corectură a cifrei prin identificarea documentară a unor date.

Prezența efectivă a membrilor de drept și a celor aleși, la lucrările Adunării Naționale poate fi cunoscută prin examinarea programului zilei istorice de duminică 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, începând de la primele ore ale dimineții.

Mulțimea celor 100000 de români limita la minimum spațiul necesar deplasării factorilor oficiali, a membrilor Adunării Naționale, a conducătorilor și a celor încredințați cu multiplele responsabilități ale desfășurărilor anunțate. În această situație au fost asigurate măsurile necesare de ordine publică îndeosebi prin gărzile naționale.

La ora 7 dimineața a început oficierea liturghiei în cele două biserici ale protopopiatelor românești din oraș, sub conducerea episcopului ortodox Ioan I. Papp, respectiv a celui unit, Valeriu Traian Frențiu. Adunarea Națională convocată pentru ora 10:00, s-a deschis la ora 10:30. Oficialitățile și membrii Adunării Naționale aveau bilet de trecere prin cordoanele de pază, „ceilalți nu pot străbate prin paza aspră a feciorilor noștri”. Spre Sala Cazinei Militare au trecut astfel circa „2000 de oameni, strivindu-se formal”. Era evident că în Sală nu puteau încăpea decât un număr mult mai mic.

Din cele de mai sus rezultă că membrii Adunării Naționale și-au putut depune documentele de participare la Comisia de verificare în dimineața zilei, iar Comisia de verificare a avut la dispoziție un timp extrem de scurt pentru a înregistra și a număra actele celor care s-au prezentat. Această constatare poate explica unele neconcordanțe numerice și probabilul caracter incomplet al datelor care au putut fi calculate și prezentate la ora 10:30, când s-au deschis lucrările Adunării Naționale.

Era firesc ca din cei 1558 membri de drept și aleși să fie absenți un anumit număr, care nu poate fi cuantificat exact. O cauză era epidemia de gripă, comunicată prin telegrame sau mesaje exprese de scuze, regret și adeziune, expediate de cei în cauză (câteva zeci). În aceeași situație se aflau și un număr de

membri de la care nu au parvenit asemenea mesaje. O altă cauză putea fi funcționarea anevoioasă a mijloacelor de transport, precum și faptul că trupele sârbești care au ocupau Banatul au acționat pentru împiedecarea deplasării delegațiilor românești spre Alba Iulia. Cele trei comitate bănățene (Caraș-Severin, Timiș, Torontal) furnizau Adunării Naționale un număr de 185 membri aleși și circa 100 membri de drept, total 285, din care este destul de plauzibil ca circa 90-100 să fi fost împiedecați de a trece din Banat spre Alba Iulia.

În Sala Cazinei Militare „la masa dinaintea podiumului iau loc ziaristii care se înghesuiau cum pot să ajungă numai să-și poată face notițe”. Șase ziarști reprezentând presa română din Transilvania erau membri de drept ai Adunării Naționale. Aceștia li se adăugau ceilalți 6 membri de drept, în timp ce Silviu Dragomir (din același grup) a fost desemnat și ales secretar al Adunării Naționale.

Președintele Marelui Sfat Național Român din Arad care a convocat Adunarea Națională, Ștefan Cicio Pop, a rostit un consistent cuvânt introductiv. La deschiderea Adunării Naționale a fost salutată prezența „reprezentanților României care nu vreau să facă aici politică și nu vreau să li se spună numele”, apoi prezența reprezentanților Basarabiei, Pantelimon Halipa și Cazacliu, reprezentantul Bucovinei, Alecu Procopovici și reprezentanții Corpului voluntarilor din Transilvania cu sediul la Iași. „E salutat și generalul român Leonte care ia loc la masa ziaristilor”.

În încheierea Cuvântului introductiv, Șt. Cicio Pop a declarat: „Cu acestea, Comitetul Național și-a împlinit datoria față de națiunea sa”, urmând ca hotărârile să fie luate de Adunarea Națională. „Poporul român este matur [...] vrem unirea tuturor românilor. Propunerile le va face Comitetul provizor”. În încheiere a numit pe cei doi notari *ad hoc*, Laurențiu Oanea și Sever Miclea, iar ca raportor al Comisiei de verificare pe dr. Ioan Suci, căruia i-a dat imediat cuvântul.

Reproducem aici pasajul principal al raportului Comisiei de verificare prezentat de dr. Ioan Suci: „Credenționale au intrat nu numai din cele 24 comitate, ci au mai intrat dintrunul, deci total din 25 județe. Au intrat credenționale aproape din toate cercurile electorale, din 130 de circumscripții electorale, din care s-au prezentat peste 680 delegați. Afară de aceștia, multe cercuri au trimis și suplenți [...] s-au prezentat [...] peste 100 de asociațiuni [...]. Aici sunt credenționalele, aici e lista delegaților, dacă doriți să citim lista delegaților (întreruperi: Nu-i de lipsă! Le vedem! Să nu se citească!)”. Raportorul subliniază faptul că s-au prezentat inclusiv delegați din comitatele Trei Scaune, Ciuc și din Cenad, din Bichiș și chiar din Ugocea. S-au prezentat învingând și trecând peste piedici mari și frați din Torontal. Comisia verificatoare a aflat toate actele în ordine. Vă rog să luați la cunoștință. Nu pot trece cu vederea ca să nu amintesc că au sosit mii de adrese de aderență cu sute

de mii de semnături [...]. Despre acestea se va face dare de seamă publică [...]. Sunt 1228 de delegați (Voci pe galerie: Dar Reuniunile femeilor?) Cer scuze dacă am întrelăsat să le amintesc. Femeia română a fost doar totdeauna însuflețită pentru idealul național. Aflu astfel că Adunarea Națională este capace (capabilă – *n.n*) a aduce hotărâri decisive, prin urmare avem a trece la constituire”. Comisia propune ca președinți ai Adunării Naționale pe George Pop de Băsești și pe episcopii celor două biserici românești (Ioan I. Papp și Demetriu Radu), ca vicepreședinți pe Teodor Mihali, Ștefan Cicio-Pop și Ioan Flueraș precum și pe cei 8 notari ai Adunării. Propunerile au fost votate unanim. Procesul verbal al Adunării Naționale a fost semnat pentru Președinte de Teodor Mihali (vicepreședinte), de Silviu Dragomir ca notar, iar ca verificatori de Iuliu Maniu și dr. Ioan Suci.

Examinarea atentă, detaliată, a datelor raportului Comisiei de verificare prezentat de raportorul dr. Ioan Suci, date incluse în Procesul Verbal oficial al Adunării Naționale, este de natură a ne releva circumstanțele concrete ale laborioasei activități desfășurate, care, în mod obiectiv nu putea fi completă într-un timp extrem de scurt, de numai câteva zeci de minute.

Suma aritmetică a numerelor celor (fie și numai) 1228 delegați, 130 cercuri electorale, 25 județe și peste 100 asociațiuni invocată de dr. Ioan Suci, indică un total de circa 1500 denumiri. Considerând că înscrierea în listă a unei denumiri inclusiv cu numărul ei de ordine ar dura 15 secunde, rezultatul calcului duratei totale s-ar ridica la circa 60 de ore, adică două și jumătate zile astronomice, (a câte 24 de ore) de lucru neîntrerupt al unei singure persoane. În situația concretă din dimineața zilei de 1 Decembrie 1918, dintre orele 7:00-10:00, cele 60 ore de lucru pentru alcătuirea listelor ar fi trebuit împărțite între circa 100 de persoane. O asemenea desfășurare este absolut cert că era complet imposibilă, nici măcar de imaginat.

Datele documentare de care dispunem acum au necesitat un timp de cercetare îndelungat, ele nu permit nici după 100 de ani de la evenimente o clarificare exhaustivă a calculelor. Raportorul a arătat Adunării Naționale teancul neconcludent de Credenționale de pe masa din fața sa, precum și o listă a delegaților, adăugând că se va face o dare de seamă publică, inclusiv despre adunarea populară; aceasta nu s-a mai făcut.

Raportul Comisiei de verificare nu a avut posibilitatea materială, fizică de a înfățișa un calcul complet și analitic. Cifra totală avansată de acest Raport, 1228 de membri, care circulă în mod curent în lucrările despre Unirea din 1918, necesită o evaluare nuanțată, relativă, ca o cifră parțială, probabilă, iar nu totală, din motivele sus arătate. De altfel, chiar textul Raportului conține unele inadvertențe și/sau incertitudini: 24, 25 sau 26 de comitate ? Câți anume delegați peste cifra de 680? Câte cercuri cu supleanți, câți supleanți pe cercuri și în total? Cât era numărul tuturor cercurilor electorale?

O analiză comparativă între datele din Convocarea Adunării Naționale și cele din Raportul Comisiei de verificare (dr. I. Suciu), față de datele finale din Lista membrilor de drept, constată că ele sunt relativ concordante în esență, dar nu puteau fi absolut identice în totalitatea lor. Convocarea nu putea estima numărul final; criteriile ei numerice și structurale au fost respectate destul de apropiat în rezultatele finale, cu câteva excepții explicabile. Raportul Comisiei nu putea fi, în mod obiectiv, decât general, pozitiv, cu unele date relative sau incomplete, cea mai importantă fiind aceea referitoare la numărul total, fără mențiunea că ea era incompletă. Raportul Comisiei de verificare conținea însă o inadvertență de proporții atunci când menționa că numărul asociațiilor reprezentate ar fi fost de „peste 100”, considerat ca edificator prin proporțiile sale. În realitate, analiza listei cu datele finale indică cifra de 251 asociații care au avut membri de drept (în afara structurilor bisericesti, care dețineau majoritatea). Datele reale, efective, sunt desigur cele din Lista finală. Față de structurarea preconizată în Convocare, Lista finală conține câteva categorii în plus: Fonduri și Fundațiuni, Presa română, Societățile universitarilor români, Societăți financiare, Reuniuni de înmormântare, Societăți sportive.

Toate cele de mai sus aveau menirea și au reușit în modul cel mai elocvent, fără a putea fi contestate de nimeni, să realizeze caracterul deplin reprezentativ al Adunării Naționale, cu valoare juridică, politică, internă și internațională de REPRESENTANȚĂ NAȚIONALĂ, a tuturor românilor. Desfășurarea lucrărilor ei, culminând cu votul final unanim, fără nici o rezervă, prin care românii au decretat Unirea, nu permite nici o încercare de căutare a unui număr de români care să nu fi consimțit la marele act. Nu există nici un document de acest fel.

Aspectul impozant al Adunării Naționale era completat de prezența celor 100000 de români care au exprimat adeziunea populară, entuziasmul și hotărârea lor în forme impresionante, identice cu cele ale românilor rămași acasă, în toate localitățile Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului.

Proporțiile generale ale exprimării din toate adunările populare nu pot înlătura faptul că Adunarea Națională a fost aceea care a decretat Unirea în numele tuturor românilor.

Dictonul unionist din 1859 „Unirea națiunea a făcut-o!” se completa la 1918 cu decretarea Marii Uniri de către Adunarea Națională.

Dacă cifra de 1228 este evident relativă, este cert că ea nu se poate referi la numărul membrilor Adunării Naționale care au putut intra în Sala Cazinei Militare, considerabil mai redus. Acest aspect al Unirii de la Alba Iulia este aproape în întregime omis în istoriografia domeniului.

În mod obiectiv, în toamna anului 1918 nu exista încăieri o sală care să poată cuprinde un număr atât de mare de persoane. Timpul extrem de scurt (durata în ore mai mică de 10 zile) de la convocarea până la întrunirea Adunării

Naționale nu permitea nici o preocupare de această natură. O sugestie tardivă făcea referire la desfășurarea Adunării Naționale în aer liber, imposibilă însă din cauze meteorologice și de fond, prin confuzia includerii Adunării Naționale în masa celor 100.000 de oameni ai adunării populare. Au fost emise bilete de trecere prin cordoane unui număr de aproape 2000 persoane, astfel încât Sala Cazinei Militare s-a putut umple până la refuz, foarte aglomerată, doar cu o parte dintre membri de drept și cei aleși ai Adunării Naționale, realizată aleatoriu. Cei rămași în afară nu au avut nici o posibilitate de participare efectivă, ceea ce le-a produs o frustrare accentuată.

Coroborată cu motivări politicianiste în noua situație de după Unire, ea s-a manifestat prin nemulțumiri explicite, critici directe, controverse și atacuri personale, până la contestarea documentelor Adunării Naționale. Aceste aspecte sunt în bună măsură eludate de istorici, considerate ca „delicate” printr-o falsă pudoare. Considerăm că a sosit timpul eliberării din asemenea prejudecăți. De exemplu, în speță, s-ar putea iniția un demers tehnico-organizatoric din care să rezulte o cifră relativă, dar realistă a capacității Sălii Unirii, a numărului de persoane ce puteau fi cuprinse de aceasta.

O altă chestiune relativ ocolită în istoriografie, din motive similare, se referă la faptul că în Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1918 care a decretat Unirea cu România, erau reprezentate și zone ce au rămas în afara teritoriului României prin Tratatul de Pace sau/și Convenții ulterioare din anii 1920 (Banatul sârbesc, Maramureșul istoric, părți locuite de români din Ungaria). De adăugat este că prezența reprezentanților din aceste zone a continuat după Unire în chestiuni administrative și chiar în Adunarea Constituantă a României din decembrie 1919. După precizarea frontierelor României în Tratatul de Pace, unii dintre acei reprezentanți s-au confruntat cu retorsiuni, îndeosebi în partea ungară. Examinarea acestor aspecte pe baza structurii și componenței Adunării Naționale de la Alba Iulia oferă posibilitatea unei înțelegeri mai nuanțate a realităților, a motivelor și interferențelor respective.

În situația expusă se aflau zonele locuite de români din comitatele Bichiș, Cenad și Ugocea, zonele mixte din comitatele Timiș și Torontal, precum și părți din extremitățile comitatelor Bihor, Sătmar și Maramureș rămase în afara frontierelor României din Tratatul de Pace. Zonele din Bichiș-Cenad-Ugocea și Banatul întreg erau menționate în Nota ultimativă a C.N.R.C. adresată la 10 noiembrie 1918 guvernului ungar, precum și în Rezoluția Unirii de la Alba Iulia. Banatul întreg era menționat în virtutea Tratatului de alianță dintre România și Antantă din 1916.

Examinarea concretă a chestiunii pe hartă ne indică faptul că din comitatul Ugocea era vorba numai de cercul electoral Halmeu, care a rămas României. Din comitatul Bichiș era vorba de numai 2 cercuri electorale în care

se aflau localități cu număr semnificativ de români (Giula, Chitighaz). În comitatul Cenad se afla cercul electoral Bătania, cu situație similară. În comitatul Bihor se afla localitatea Micherechi, majoritar românească, cercul electoral Uifalău (maghiar), cercul electoral Ugra cu localități românești rămase în România (zona Cefa), cercul electoral Secuieni cu zone mixte rămase în cele 2 părți ale frontierei. În comitatul Sătmar se afla cercul electoral Cinghir care cuprindea și zona Carei. Toate acestea se referă la zone sau localități din Ungaria. Din comitatul Maramureș era vorba de Maramureșul istoric din dreapta Tisei cu localitățile românești Slatina, Apșele și Biserica Albă. Acestea se află astăzi în Ucraina. În Banatul sârbesc era vorba de 2 cercuri electorale din Torontal (Panciova și Uzđin) integral, un cerc parțial tot din Torontal și 2 cercuri din Timiș (Biserica Albă și Moravița) parțial, toate cu populație mixtă. Acestea se află astăzi în Serbia. Au rămas României zona provenită din fostele 3 cercuri din Torontal și cea din fostele 8 cercuri din Timiș (care au inclus ulterior județul Caraș-Severin), adică majoritatea cercurilor din cele două comitate.

Privite prin prisma datelor geografico-demografice de mai sus, aceste chestiuni pot fi evaluate mai concret, realist, netendențios, în mod obiectiv.

În consecință, cercetările minuțioase asupra acestor aspecte analitice conduc spre concluzii mai nuanțate, cu argumente istorice, juridice și politice ce se desprind din documentarea lor cuprinzătoare.

List of illustrations

Fig. 1 – Distribution of the members elected at the National Assembly on counties and electoral districts

Fig. 2 – The official gazette, issue no 1 and by right members of the National Assembly

Fig. 3 – List of the delegates to the National Assembly

Nr. crt.	Comitatul	Nr. cercurilor electorale	Nr. delegați	Nr. supleanți	Nr. total
1	ALBA DE JOS	7	36	8	44
2	ARAD	8	40	2	42
3	BICHIȘ	2	10	-	10
4	BIHOR	12	60	6	66
5	BISTRIȚA-NĂSĂUD	2	10	2	12
6	BRĂȘOV	5	25	-	25
7	CARAȘ-SEVERIN	6	30	15	45
8	CENAD	2	10	2	12
9	CIUC	3	15	-	15
10	COJOCNA	5	23	16	39
11	FĂGĂRAȘ	4	16	5	21
12	HUNEDOARA	7	34	53	87
13	MARAMUREȘ	4	20	-	20
14	MURĂȘ-TURDA	6	30	8	38
15	ODORHEI	2	6	-	6
16	SĂTMAR	7	35	6	41
17	SOLNOC-DOBÂCA	5	25	15	40
18	SIBIU	6	30	38	68
19	TÂRNAVA MARE	4	20	15	35
20	TÂRNAVA MICĂ	3	15	33	48
21	TIMIȘ	11	55	39	94
22	TORONTAL	7	32	14	46
23	TURDA ARIEȘ	4	20	11	31
24	TREI SCAUNE	3	15	1	16
25	SĂLAGIU	5	25	4	29
26	UGOCEA	1	5	-	5
	TOTAL	131	642	293	935

Fig. 1 – Repartizarea membrilor aleși ai Adunării Naționale pe comitate (județe) și cercuri electorale

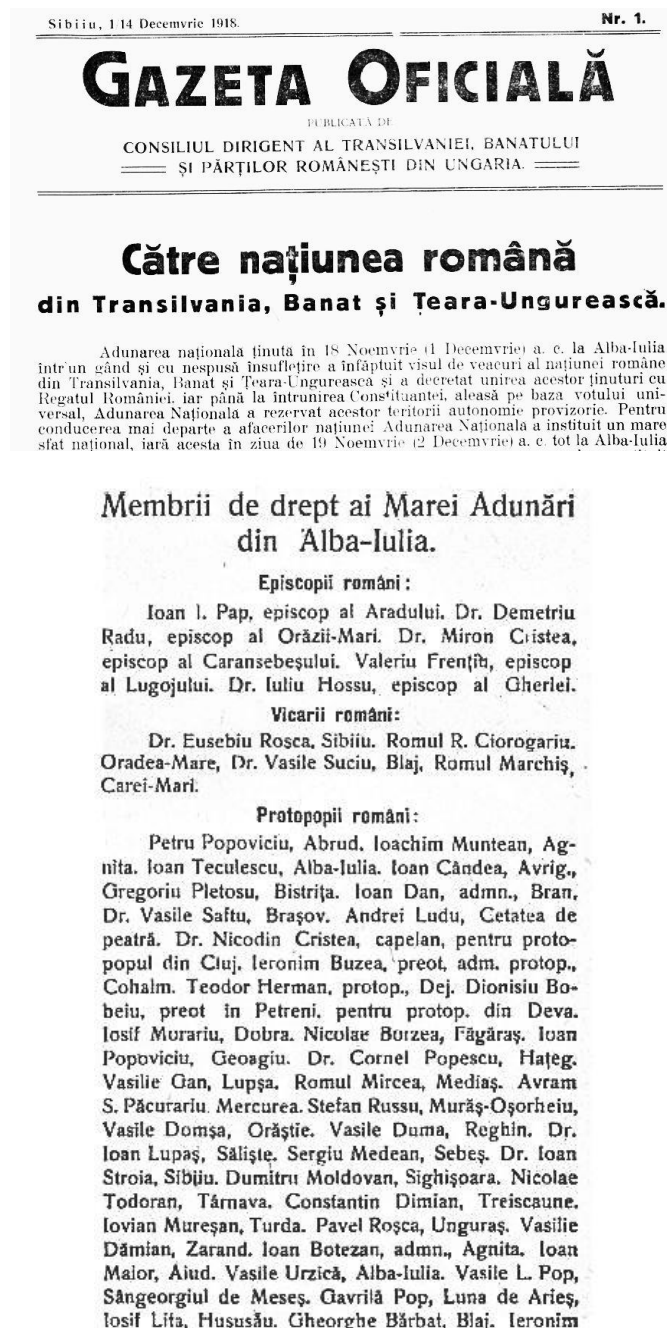

Fig. 2 – Gazeta oficială, nr. 1 și membrii de drept ai Adunării Naționale

4 GAZETA OFICIALĂ	
Lista delegaților,	
care au fost trimiși din partea cercurilor electorale la Marea Adunare Națională din Alba-Iulia.	
I. Din comitatul Alba-Iulia.	
1. <i>Cercul electoral al Vășatului de Jos:</i> Dr. Iuliu Maniu, adv., Blaj; Dr. Zaharie Munteanu, adv., Dr. Ioan Marțiac, adv., Dr. Vasile Hătegan, prop., Dr. Virgil Hătegan, prop., toți din Alba-Iulia.	
2. <i>Cercul Ighisului:</i> Dr. Ioan Pop, adv., Alba-Iulia; Mihail Costea, propr., Sobodol; Pompiliu Pisu, propr., Clăpinty; Emanoil Beșu, propr., Zlagna; Ioachim Totolan, propr., Mireș; iar ca suplent: Francisc Botean, propr., Barabauți.	
3. <i>Cercul Aiudului:</i> Camdin Sociu, preot, Măgura; Dr. Aurel Sasu, preot, Teiuș; Dr. Alexandru Nicolescu, canonic, Ștefan Dragoș, industriaș, ambii din Blaj; George Blăbat Jun., econom, Blaj sat; iar ca suplenti: Nicolae Radu, econom, Tâmpolbaza; Gavril Rașu, propr., Teiuș; Dr. Victor Macavelu, prof., Dr. Dănilă Sabo, adv., ambii din Blaj; Ioan Pașcaș Jun., econ., Blaj-sat.	
4. <i>Cercul Abrudului:</i> Dr. Laurențiu Pop, adv., Dr. Alexandru Borza, medic, Dr. Candin David, adv., toți din Abrud; Mateiu Monșca, propr., Preșcaș; Alexandru Văntuța, miner, Alexandru Boreștean, miner, ambii din Roșia-Moșt.	
5. <i>Cercul electoral Alba-Iulia:</i> Joachim Fulea, adv., Virgil Vlad, farmacist, Dr. Alexandru Vouor, medic, Aurel Stălea, inginer, Camil Velican, adv., iar ca suplenti: Nicolae Cadariu, preot, Antoniu Crăciun, propr., toți din Alba-Iulia.	
6. <i>Cercul Oțetei:</i> Dr. Ioan Dordea, adv., Dr. Nicolae Cristea, adv., Iuliu Popa, preot, Alexandru Vidighinescu, propr., Eugen Pantea, propr., toți din Oțetea.	
7. <i>Cercul Marș-Ușura:</i> Dr. Iuliu Moraru, adv., Petru Roșca, preot, Marian Dregălița, stegar, toți din Ușura; Ștefan Rusian, profesor, Dr. Ionel Pop, adv., ambii din Blaj.	
II. Din comitatul Aradului.	
1. <i>Cercul orașului Arad:</i> Dr. Cornel Iancu, adv., Dr. Lazar Jacob, profesor, Luca Rădu, agricultor, Aurel Căluțean, funcționar, Dr. Cornel Albu, adv., toți din Arad.	
2. <i>Cercul Ineuului:</i> Dr. Ioan Suciu, adv., Borșșoacă; Iustin Monșca, preot; Patricia Covaci, inv., B-Sebiș; Dumitru Nica, econ., Mureș; Tudor Mălmajan, econ., Răpșig; suplent: Mihail Cosma, preot, Răpșig.	
3. <i>Cercul Chișineului:</i> Dr. George Popovici, adv., Dr. Adrian Popescu, adv., ambii din Chișineu; Dr. Iustin Marșeșu, adv., Arad; Danilă Măscău, plugar, Săcodor; Ighaș Bogdan, plugar, Zărand.	
4. <i>Cercul Josașului:</i> Dr. Aurel George, adv., Butești; Toma Pop, meseriaș, Mălmăș; George Tomșa, econ., Pleșcuța; Vasile Doncea, econ., Butești; Ioan Vrenți, econ., Josaș.	
5. <i>Cercul Peșca:</i> Dr. Sever Micău, adv., Dr. Sever Ispravnici, adv., ambii din Arad; Romul Găneș, preot, Sembeș; Emanoil Pula Jun., propr., Ștefan Petrișor, inv., ambii din Peșca.	
6. <i>Cercul Radnei:</i> Vasile Goldiș, secr. cons., Arad; Dr. Eugen Beșu, adv., M-Radna; Iancu Ștefanuș, preot, Mămluloc; Traian Oivulescu, inv., Radna; Ștefan Ștebă, econom, Căvin.	
7. <i>Cercul Altele-Sărdana:</i> Dr. George Crișan, adv., Arad; George Vădican, econ., Mălinu Bontă, econ., George Botuș, econ., Simion Irimie, econ., toți din Oțetea; suplent: Dr. Vasile Căuș, medic, Sântana.	
8. <i>Cercul Șiriu:</i> Dr. Ștefan C. Pop, adv., Arad; Dr. Iacob Hoțoran, adv., Avereș Secula, propr., Nicolae Lazarescu, econ., toți din Șiriu; Ioan Burtă, econ., Pâncota.	
III. Din comitatul Bihorului.	
1. <i>Cercul Orăștiei:</i> Ioan I. Ardelean, preot, Valeriu Magher, inv., Petru Ștefan T., econ., Petru Bojgan, econ., Vasile Orș, econ., toți din Chișinău.	
2. <i>Cercul Clușei:</i> Dr. Mihail Mărcuș, adv., Teodor Suciu, propr., Teodor Săghi, propr., Mășuș Domșoș, propr., Petru Chereșădan, propr., toți din Clușa.	
IV. Din comitatul Bărauului.	
1. <i>Cercul orașului Oradea-Mare:</i> Dr. Iustin Ardelean, adv., Dr. Sever Edești, adv., Dr. Ioan Botuș, adv., Ioan Pogani, propr., Dr. Coriolan Pop, dir. de bancă, toți din Oradea-Mare.	
2. <i>Cercul Salonta:</i> Dumitru Poja, preot, Tulca, Nicolae Costa, econ., Homorog; Ioan Tepeș, econ., Mădruș; Teodor Păuceș, econ., Micherechiu; Gavril Roxin, econ., Clumeș.	
3. <i>Cercul Ceica:</i> Alexandru Golea, preot, Hădăreșnou; Dr. Emil P. Groma, adv., Dr. Ioan Jacob, adv., ambii din Ceica; Ioan Perj, econ., Dușești; Dr. Eugeniu Nicrbi, adv., Ceica.	
4. <i>Cercul Beiuș-Vășede:</i> Dr. Ioan Clorilaș, adv., Iurie Crișan, argășitor, ambii din Beiuș; Teodor Cornea, econ., Meșad; Atanău Toader, propr., Șidăuț, Lăpșul Colan, econ., Chișineu.	
5. <i>Cercul Tâncu:</i> Dr. Andrei Ibe, adv., Dr. Aurel Pințiu, adv., ambii din Tâncu; Vasile Teșu, inv., în F-Tâncu; Pavel Oavșdan, econ., Făgădău; Danilă Veză, econ., Hăndală.	
6. <i>Cercul Albeș:</i> Dr. Aurel Lazar, adv., Oradea; Iosif Tănuș, preot, Sărdana; Teodor Popovici, propr., Văclorog; Dumitru Braduș, econ., Panoara; Teodor Manca, econ., Beateș; ca suplenti: Iosif Tripon, inv., Braica; Coriolan Mureș, econ.; Aleș; Pavel Domșoș a Famil, econ., Dămărie Ciuplaș, a Ilieni, econ., ambii din Braica; Ioan Sărdău, adv., Aleș; Dr. Emil Lazar, adv., Borodul-mare.	
(Vezi urm.)	
Redactor responsabil: Teodor V. Păstășan.	Tipărit Tipografiile arădezeze, Sibiu.

Fig. 3 – Lista delegaților la Adunarea Națională